

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

§. 5. Nonnulla expediuntur de Intellectione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

per se dependentis: si antecedens intelligatur de conceptu metaphysico actionis respicientis terminum distinctum: similiter negandum est suppositum assumptum in antecedenti, quia dari nequit actio intellectiva respiciens expressionem, & imaginem intellectualem ad intellectiorem spectantem distinctam ab ipsa actione, & ita dari non potest conceptus metaphysicus talis actionis, quia repugnante physica entitate repugnat metaphysicus conceptus ab illa abstrahendus, cum nihil sit à quo abstrahatur, & ita quidquid metaphysice concipiatur, erit purum figmentum. Addo casu, quo posset præcendi siue physice siue metaphysice actio intellectiva ab expressione, & imagine intellectuali, quæ talis actio respiceret, intellectiorem distinctam esse inadæquatè à vita rationali, quia ratio vitæ in actione adæquatè consisteret, & ratio intellectiōis præter actionem, includeret termini conceptum.

30 Obiicit tertio: Sequi ex nostra sententia intellectiōem non esse rem, sed modum intellectus; quidem ab illo separari non posset adhuc de potentia Dei absoluta. Consequens videtur absurdum, quia est contra perfectionem intellectiōis habere rationem modi, cum aliæ qualitates longè illa imperfectiores sint res, sicut calor, & frigus; & conceptus rei, conceptu modi perfectior sit. Nonnulli consequentiam negant, asserunt enim illa, quæ titulo dependentiæ à principio effectivo separari nequeunt, non ex eo quod ita cum illo sint conexa rationem modi trahere, aliis quilibet effectus Dei esset rationem Dei cum essentialiter ab illo dependeat, & ab illo separari non posset, & præcipue Angelus creatus nullà obiecta actione, quem possibilem esse defendit communis sententia, & tamen nullus dicit Angelum esse modum Dei. Placeret solutio si intellectio tantum esset affixa intellectui titulo dependentiæ actiue; verumtamen cum eandem affixionem habeat titulo passivæ inhesionis, & titulo informationis, quæ per se ipsam intellectum informat, ita ut si per impossibile posset non dependere ab illo actiue neque passivè, non posset ab intellectu separari tanquam à subiecto informationis, difficile est conceptum modi intellectiōis non tribui. Ideo respondeo nullū fore inconueniens rationem modi intellectiōis conuenire, quidquid sit de veritate rei, quæ ad hanc questionem non spectat, quia etiam si qualitates aliæ habeant cōceptum rei, & hic perfectior sit conceptus modi, intellectio habet alia prædicata, ratione quorum longè exsuperat excessum conceptus rei, qui aliis imperfectioribus qualitatibus, & non intellectiōis competit. de hac re latè Hurt. disp. 6. §. 134. de qua ego in Metaph. Controv. 4. Punct. 5. ubi essentiam modi definiam, modò enim ad præsentem questionem parum spectat cognitio- nem dici rem aut modum.

31 Obiicit quarto: Sequi ex nostra sententia habitus non concedi ad facilius operandum, sed ad simpliciter operandum, quia intellectio, quæ ab habitu pendet cum per se dependeat, non potest ab alio de potentia Dei absoluta non dependere. Hoc argumentum pugnat contra omnes, qui asserunt actionem ad intellectiōem pertinere, siue simul cum qualitate distinctam, siue cum termino identificatam, ac proinde ab illo abstinuisse debebat Hurtadus, quod cum videret, asserit n. 50 ipsum non docere habitus concurrere actiue, & ita in ipsum hoc argumentum adduci non posse. Porro Hurtadus poterat hoc argumentum simul cum aliis, quibus probat habitus actiue non concurrere, adducere contra illos, qui habitibus concursum actiue tribuunt, & propriam sententiam illesam tueri. Respondeo, hanc obiectiōem opportunitatem habere locum, si fiat contra habituum concursum; ideo dum de habitibus disputem Controv. 13. illam adducam & solum Punct. 4. placuit tamen illam hic attigisse, ne viderer quidquam, quod ad hanc questionem partim spectat non prudens, omittere.

§. V.

Nonnulla expediuntur de intellectu.

32 Secundum sententiam, quæ intellectiōem in actione siue identificata, siue distincta à termino constituit, nullam intellectiōem posse à Deo tanquam à causa adæquatè intellectu non concurrente procedere affirmant omnes. Ratio prælo adest: intellectio dependet per se ipsam ab intellectu: ergo non potest non ab illo procedere. Verumtamen posset aliquis asserere hac ratione probari

intellectiōem, quæ semel dependet ab intellectu per se ipsam non posse non ab hoc procedere. Verumtamen non ex illa probatur possibilem non esse intellectiōem aliam à specie distinctam, quæ per se ipsam à Deo dependeat tanquam à principio adæquato, ita ut non possit ab intellectu dependere. Sicuti actus supernaturalis per se ipsum dependet ab habitu, à quo non potest non dependere, nihilominus possibilem est actus supernaturalis, & crebro datur, procedens ab auxilio extrinseco Dei suppletis vices habitus, qui supernaturalis actus non poterit, neque diuina intercedente potentia ab habitu procedere. Contra hunc dicendi modum adducende essent rationes omnes, quibus probauimus intellectiōem formaliter actionem importare, quæ non probant dicere quæcumque actionem: sed actionem procedentem à principio intellectu, quod per talem actionem constituitur viuens formaliter, & intelligens, quod non potest per actionem non procedentem ab illo fieri: enim per actionem ab alio principio posset hoc principium constitui in actu secundo viuens, posset etiam per qualitatem ab actione distinctam tale constitui. De habitu supernaturali longè est diuersa ratio, quia actus supernaturalis non dependet ab habitu immediatè, & per se, quia de ratione actus, ut supernaturalis, vel vitalis sit, non est hæc immediata dependentia ab habitu, sed quia per eum influxum, per quem actus dependet à principio intellectu dependet ab habitu, & cum à principio intellectu necessario dependeat immediatè, & per se, sic ab habitu eodem modo dependet, à quo immediatè dependere non indigeret, si ab illo non per eandem dependentiam, per quam dependet à principio intellectu, dependeret.

In opinione, quæ intellectiōem constituit in qualitate producta maiori difficultate posset quaestio procedere. Negat adhuc secundum hanc sententiam intellectiōem posse produci à Deo intellectu non concurrente P. Vasq. 1.2. disp. 9. cap. 4. Affirmant P. Suarez disp. 48. Met. sect. 2. n. 12. P. Mol. 1. p. q. 12. art. 2. disp. 1. P. Hurtad. disp. 6. sect. 3. subsect. 2. P. Arriaga disp. 6. sect. 2. subsect. 4. His assentior, quia qualitas illa, siue in illa consistat ratio adæquata, siue inadæquata intellectiōis, siue tantum sit verbum non dependet per se, & immediatè: sed media actione superaddita, ut supponimus: ergo potest dependere adæquatè à Deo media actione, quia ex parte sua nulla est repugnantia, eadem enim esset, siue produceretur à Deo adæquatè, siue à Deo, & à creatura: ex parte Dei est virtus ad omnes effectus qui non implicant: ergo ex nullo capite repugnat qualitatem illam adæquatè à Deo produci.

34 Obiicit P. Vasquez: De ratione actus vitalis est, ut per illum attendat potentia: sed non potest attendere nisi per actionem dependentem ab anima: ergo non potest produci actus vitalis nisi per actionem ab anima dependentem. Contra: vitalitas vel dicit actionem dependentem ab anima, vel non? si eam dicit, qualitas distincta ab actione neque à Deo neque ab anima producta intrinsece vitalitatem habebit: ergo ex eo quod qualitas producta à Deo vitalitatem non haberet, non repugnat ab illo produci, siquidem à quocumque principio producta intrinseca vitalitate carebit. Ex hac doctrina facile respondeo, qualitatem vitalem non posse produci à Deo, nego tamen qualitatem esse vitalem in se & intrinsece, sed tantum denominatiue ab actione vitali, quam vitalitatem concedo qualitati defecturam casu quo adæquatè à Deo procederet, quod nullum est inconueniens; si enim semel admittitur vitalitatem esse extrinsecam qualitati, in qua intellectio consistit, absque illo inconueniente admitti potest posse existeri sine vitalitate, quæ illi extrinsece, & per aliquid superadditum contingit. Si dicas vitalitatem esse intrinsecam qualitati distinctæ ab actione, inferam ego vitalitatem formaliter non dicere actionem, neque attentionem: si attentio essentialiter importat actionem, & si attentio in ipsa qualitate consistat, dicam illam qualitatem per se ipsam esse vitalem, & esse animi attentionem, & nihilominus posse produci adæquatè à Deo, quia vitalitas & attentio identificata cum qualitate formaliter non dicitur animæ actionem, sed tantum qualitatem dependentem ab anima per actionem superadditam, ac proinde capacem non dependendi ab eadem anima. Moneo tamen argumento modò facto pro P. Vasquez: & aliis similibus petitis ex vitalitate animi, probari intellectiōem importare qualitatem cum

actione identificatam, quod requiritur, ut qualitas, in qua sita est intellectio, non possit à Deo produci: omnes enim rationes, quæ probant qualitatem non posse adæquatè à Deo produci, probant immediatè per se ipsam dependere ab anima.

35 Secundò inquiritur, an intellectio possit vniri subiecto extrinseco. Satisfaciendum est huic quæstioni eodem modo ac præcedenti: si enim intellectio dicat actionem, siue distinctam, siue identificatam cum termino, non poterit extraneo subiecto vniri: quia per se ipsam proprio vnitur. Si verò dicat qualitatem ab actione distinctam vnitam proprio subiecto per vnionem intermediam, poterit illi non vniri, sed alijs subiecto extraneo. Idem dico de qualitate distincta ab actione, seu de verbo producto per actionem intellectiuam, casu quo intellectio consistat in actione terminata ad qualitatem distinctam.

36 Obiic. Si intellectio posset vniri lapidi, sequeretur posse lapidem intelligentem constitui; consequens est falsum: ergo & antecedens. Si consequentia teneret, absurdum reducerem in sententiam, quæ constituit intellectiorem in qualitate distincta ab actione vnita subiecto per modum superadditum; ex qua consequens illud deduceretur, ex eo enim quod intellectio non vnitur per se ipsam infertur posse vniri subiecto extraneo, ac proinde omnia absurda, quæ secum traheret hæc vnio tanquam ex primo principio inferrentur per legitimas consequentias ex conclusione, quæ traditur intellectiõem vniri animæ per vnionem superadditam, & ita à posteriore huius conclusionis falsitatem ostenderem, non verò conclusionis, quæ dicimus intellectiõem posse subiecto extraneo vniri ex suppositione quod vnatur proprio per vnionem superadditam. Verumtamen ad hæc deueniri necessum non est, quia consequens nullatenus ex antecedenti deducitur, quia intelligens non est intellectio in quocumque subiecto, sed in subiecto capaci, & eadem forma potest denominare hoc subiectum intelligens, & non illud, etiam si vtrique posset vniri, sicuti eadè gratia habitualis vnita animæ illam constituit sanctam, & obiectum amicitie Dei, & vnita lapidi, vel cuiusque nature non rationali, non constitueret tale subiectum sanctum. Ad illud, quod vulgo obiicitur: non posse formam esse in subiecto, cui non præstet suum effectum formalem, & effectum formalem intellectiõis esse constituere subiectum intelligens, sæpe in similibus casibus respondi effectum formalem esse totum constitutum, quod semper resultat ex informatione vnionis ad subiectum; resultare tamen diuersa tota ex eadem forma secundum diuersitatem subiectorum, & ita diuersum totum resultat ex intellectu, & anima ac intellectu & lapide & consequenter diuersus effectus formalis, qui à toto non distinguitur ex intellectu, & anima resultat hoc totum, seu hic effectus formalis intelligens, & percipiens obiectum, & ex intellectu & lapide resultat aliud totum, quod non est percipiens obiectum, neque intelligens, neque proprium habet nomen, quo illud appellare possimus.

37 Obiic. Possit intellectiõem vniri extraneo obiecto, etiam si per se ipsam vnatur proprio, ex hac vnione identificata cum intellectu tantum infertur, non posse non vniri proprio subiecto, non tamen infertur non posse vniri per aliam vnionem superadditam subiecto extraneo, ita ut per se ipsam sit vnita proprio subiecto, & per vnionem superadditam extraneo. Sæpe incidi in similem doctrinam, & illam impugnauimus, quia entitates quæ per se ipsas aliquod subiectum afficiunt, non possunt sub eadem ratione aliud eodem modo afficere, sicuti actio per se ipsam dependens ab hoc principio non potest mediâ aliâ actione ab alio dependere: neque præsentia per se ipsam respiciens hoc spatium per modum alium superadditum, aliud respicere; neque vnio extremorum per se ipsam illis affixa, potest eadem ratione alijs vniri, v. g. vnio integralis partium quantitatis, licet possit terminare vnionem ad subiectum quod informat, non potest terminare aliam vnionem integratè alijs partibus, de quibus proprijs locis disputaui.

38 Tertiò inquiritur, an possit esse cognitio reflexiua supra se ipsam? In qua re dicendum est non omnem cognitionem esse reflexiuam supra se ipsam, sed plures cognosci per alias superadditas. Conclusionem hanc manifesta experientia probat, quia non quotiescunque cognoscimus aliquod obiectum, cognoscimus illud à nobis cognosci, sed sæpe post aliquod tempus illud cognouisse adinaduertimus, ex quo infertur priorem cognitionem non cognosci

per se ipsam sed per aliam: quia si per se ipsam cognoscitur, nullo tempore, in quo existeret, posset non cognosci. Dicendum est secundò, posse dari cognitionem reflexiuam super se ipsam, ita ut sit sui ipsius cognitio, & implicet extellere quin per se ipsam cognoscatur. Probatur hæc conclusio, quia nulla apparet repugnantia in tali cognitione. Secundò quia cum dico, omnis actus intellectus est cognitio, cognitio ipsa, quæ veritatem hanc cognosco, se tenet ex parte obiecti, & supra se ipsam reflectitur: ergo sicuti datur cognitio se ipsam per reflexionem confusè cognoscens, poterit dari alia, quæ expresse se ipsam cognoscatur.

Obiicies obiectum dicit ordinem ad cognitionem, & est prius illa: ergo non potest identificari cum ipsa. Resp. non omne obiectum esse prius cognitione, neque dicere ordinem ad cognitionem, aut esse causam illius, sed tantum obiectum distinctum à cognitione, quod medijs speciebus influit in eandem cognitionem, ut patet in ente rationis, quod non est prius cognitione, quia fit, neque illius est causa & in cognitione, quæ seipsum Deus cognoscit, quæ est cognitio sui ipsius, & non est prior se ipsa neque ad se ipsam relationem dicit.

§. VI.

De Verbo mentis.

AD perfectam notitiam nature cognitionis oportet explicasse naturam verbi, quod producit à cognoscente, de qua lætè disputat P. Hurtad. disput. a. sect. 7. & sequentibus; ego quæ ad illius notitiam necessaria sunt, breuiter exponam. Dicendum est nullam cognitionem creatam reperiri sine verbo. Hanc conclusionem rectè tradidit Hurtad. suprà §. 80. ex Patribus Molina, Vasquez, & Suarez, quam probat auctoritate Augustini & D. Thomæ, quorum testimonia videri possunt apud ipsum Hurtad. & apud P. Valsq. p. 1. disp. 38. n. 6. Ratione conclusio probatur. Omnis qualitas producta per actionem intellectuam seu diuinam ab intellectu per modum manifestantis, est verbum: sed in omni intellectu creatura reperitur hæc qualitas: ergo in omni intellectu creatura reperitur verbum. Minor constat ex iam dictis de natura intellectiõis; reliqua probatione non indigent.

Dictio est productio verbi quam dari in omni intellectu creatura cecum est, quia verbum productum est per aliquam actionem siue cum illo identificatam, siue ab illo distinctam, & quæcumque illa sit, dictio dicenda est, quia hæc nihil est quam actiua productio verbi, quæ nunquam separari possunt: nullus enim potest edere verbum sine obiectiõne, seu productione illius, quia de ratione verbi est esse productum.

Ex his infertur in nostra sententia non distinguere actionem intellectuam à qualitate ex vi illius producta verbum non distinguere à dictione, quia non distinguitur qualitas producta, in qua consistit verbum ab actione per quam producit, in qua dictio consistit. Infertur secundò, in diuinis cognitionem essentiali non esse dictionem, quia cognitio essentialis non est productio, neque terminum habet productum, aliàs Verbum, & Spiritus sanctus dicerent, & verbum producerent, quia omnia essentialia toti Trinitati sunt communia. Infertur tertiò cognitionem notionalem in Patre, quæ per connotationem ad propriam personalitatem tantum ab essentiali distinguitur, esse dictionem, quia est productio verbi. Infertur quartò secundam personam Trinitatis, seu Filium esse Verbum, quia est terminus productus per dictionem. Infertur quintò in diuinis totam rationem formalem intellectiõis includi in dictione seu productione actiua Verbi, quod Verbum non constituit Patrem, seu primam personam Trinitatis intelligentem: quapropter dici non potest Pater est sapiens sapientia genita. In nostra verò sententia in intellectu creato, dictio & verbum non distinguuntur, secus in opinione, quæ distinguit qualitatem ab actione, mediâ qua producit.

Difficultas est, quomodo requiratur verbum in cognitione creata. Affirmant plures Thomistæ requiri, ut intellectus in illo tanquam in obiecto prius cognito cognoscat obiectum, & hanc putant esse mentem Angelici Doctoris, quæ alienum esse rectè probat Hurtadus suprà. Verbum non requiri prædicto modo defendunt auctores nostre Societatis, & est communis Scholasticorum sententia: nullum do, quia plures quisque inueniunt. Conclusionem hanc experientia